

Nádor István:

SZÁZ ÉVE SZERDA VOLT

2017. február 7-e, kedd, egy téli nap a vízgyűjtőn. Jobbra a nehezen hömpölygő folyó, balra a gát. Pelikánok állnak egy régi kubikgödör mellett, és hallgatnak. Eltévedtek volna? Na, ja, biztos a globális felmelegedés! Régóta ott állnak, és nézik a vizet. Lábakon állnak a hullámtéren, akárcsak a hétvégi házak. Itt máshogy nem is lehet állni, csak lábakon és a vízügy engedélyével. A kubik szélén horgász stégek, talán valami panzió szabadidő központja.

Négy ember, meg egy asszony lépked a fekvő vízmérce lépcsőjén. Négy generáció fölmege a gátra, a rézsün meg egy kóbor kutya szaladgál, hol előttük, hol mögöttük. (A blöki nem velük van, de úgy látszik nemcsak az olcsó moziban van állandó szerepe a kutyának. A vízügyet cinkelő hatásvadász film záró képsorain is borostás férfi és jó nő ölelkezett, a kisgyerek meg a kutyussal szaladt utánuk. Talán valami saurusz volt a címe.)

Na de, vissza a vízmércéhez. József, a gátőr rutinból ránéz a fekete-fehér csíkos lapra:

- *+100 a vízállás, nyugodt a folyó.*
- *Hej, amikor ezeket építettük még milyen fiatalok vótunk! Talán a víznél is több energiánk vót. Ebédszünetben lenn a kubikban birkóztunk a Lapajjal, meg a Sődörrel, ott nem látta a brigádvezető. Nem féltünk tőle, de tiszteltük a kort és a tudást. - morfondírozik a bajsza alatt Gyula, az öregpapa.*

Igen, ő már a gát és a vízmérce építésén is dolgozott. Nem mese ez, hiszen ma 100 éves. Gyergyótekerőpatakon született egy szerdai napon, 1917. február 7-én. (Egész jól indult az a '917-es év, aztán novemberre mi lett belőle!) Akkor még vízgyűjtő és ország egybeesett.

Gyula bácsi szegény család nyolcadik gyerekének jött a világra, így már fiatalon munkába állt. A vízügyhöz ment, akkor ott még jól fizettek. Vízhordóként kezdte, a munkaköri leírása csak ennyi volt: „Hozd ide, vidd oda, szedd a lábad!” Szedte is, otthon meg az állatokat gondozta, erős lett, mint egy bivaly. Kubikussá erősödött, tolt a talicskát a kubikgödörből az épülő gátra.

Trianon után évről-évre nehezebb lett magyarnak lenni otthon. Ezért az asszonnyal, meg a gyerekekkel hazajöttek. Gyuláig jöttek. Gyula Gyulán! Jó lesz ez így, gondolta, és ott maradtak.

A kedves viharsarki városkában cseperedett emberré Józsika, az első gyerek. Nem esett messze a fájától, kubikus lett ő is, egy brigádban dolgoztak az öreggel. Aztán jött a szerelem, és egy dunai lánnyal elment a másik nagy vízgyűjtőre. Ottani főnökei gyorsan felismerték: becsületes, szorgalmas, okos, mindent megtanul, így hamarosan gátőr lehetett. Becsülete volt a faluban. Sok nagy árvíz ellen védekeztek. Jól, ráadásul jókedvűen csinálták a dolgukat. A'70-es tiszai árvíznél még buzgárfogó versenyre is kihívták a szomszéd szakaszt! Egy firkásznak meg odaigérték a buzgár bundáját, persze csak ha sikerül elfogni. Talán még most is várja!

Tisztelte a főnökeit, Dániel Zoltánt különösen rendes embernek tartotta. Miniszter is lett belőle, de kicsinálták a sajátjai! Jóskának is akadtak gondjai, mert egy castingon bekerült a Bacsó nevű rendező filmjébe. Kollegái folyamatosan ugratták a gátőr sztárt:

- *Na, Jóska, mi jön ma? Az ürgebőrbe bújt jugoszláv békaember vagy a Duna?*

A magánéletben akadtak gondjai, mert az asszony elhagyta egy román uszálykormányossal. Egyedül nevelte a gyerekeket, pontosabban ő a nagyobbakat, a nagyok meg a kicsiket.

Csaba, a következő generáció, már vízmérnöknek tanult, a Műegyetemen végzett az építő karon. (Az újságírók persze mindig építészt mondanak.) Első generációs értelmiségiként friss diplomájával a Vízügyi Igazgatóságnál kezdett. Hamarosan belépett a Hidrológiai Társaságba, de idővel kizárták, mert három évig nem fizette a tagdíjat. A vizigen a közművesekhez került, és ez annyira megtetszett Csabának, hogy meg sem állt a vízműig. Képezte magát, beiratkozott szakmérnökre, ott szennyvíztechnológusként végzett, ebben látott fantáziát. Zajlott az élet körülötte: vizig, tanácsi vízmű, szakmérnöki, regionális vízmű, önkormányzati vízmű, privatizáció, pályaelhagyás. Bróker lett, de eddig megúsza.

Aztán Csabáékhoz megérkeztek az ikrek, Krisztián és Dóra. Nekik se keresztelődik, se névadójuk, és már azt sem tudták mi az az üzemi négyesög.

Krisztián a Vízügyi Sportegyesületben kajakozott. Bár kalóriapénz (mai nevén cafeteria) nem mindig jutott, de víz az volt bőven. Jól ment a hajója, ifjúsági magyar bajnok K-1 500-on, érmek a felnőttek között, válogatott kerettség, de idővel csapódtak hozzá a hülye haverok. Pia, csajok, fű, tippmixes balhé. Kirúgták a szakosztályból, szakmája semmi. Ott állt 22 évesen egy rakás csódként. A fater a vízügyben próbált helyet keresni neki. Sikerült, mert ott a gyereket is a vízügyes család tagjának tartották. Felvették operátornak, és még a továbbtanulását is támogatták. Bajára járt levelezőre, de közben fizetős szakon a Közgázt is elvégezte. Idővel belépett a Hidrológiai Társaságba, az informatika meg csak úgy ragadt rá. A Siófokra szervezett MHT Ifjúsági Napokon előadást is tartott a vízügyi térinformatikáról. Nem valami népes volt a hallgatóság. A korfa tényleg satnya, alig van új levele. Otthon is örökké fájlokról, operációs rendszerekről, layerekről, appokról szónokolt. Öregpapa általában nem sokáig bírta ezt a dumát:

- *Ezt a kölköt csak káromkodni tanították azokon a nagy egyetemeken?*

Az új idők szele elérte Krisztiánt is, másfél évvel ezelőtt a hollandiai Delftbe ment dolgozni. Vajon hazajön? Itthoni cége még működik, a társa viszi tovább. Krisztián a Hidrológiában benmaradt, sőt a kft. jogi tag lett! Megdumálták!

Dóri turizmust és marketinget tanult, aztán szorgos alkalmazottként dolgozott a szállodaiparban. Sehol semmi víz? Kakukktójas? Vendéglátós lelkesedését látva a rokonság pénzzé tette a családi ezüstöt, és összedobtak Dórinak egy termálvizes panzióra való önrészt. Uniós pályázattal, Széchenyi Tervvel összejött a dolog. Vízjogilag engedélyezett saját kút 800 méter talpmélységgel, legális vízhasználati kontingens. Na, kakukktójas?

Három éve működik a Pelikán Panzió. Mi más is lehetne a neve? A vendéglátóhelyeket érdemes helyi nevezetességekről elnevezni, márpedig ők azok. Nem a klímaváltozás miatt eltévedt madarak, hanem a vízügy Pelikánjai. Gyula a kubikus öregpapa, József a sztárgátőr, Csaba a pályaelhagyó vízügyi bróker, Krisztián a jogi tag vízügyi térinformatikus, és Dóra a termálvizes egészségturista. Ők itt őshonosak, itt az élőhelyük! (Sajnos a Natura 2000 ennek ellenére nem tette föl őket a jelölő fajok listájára.)

A csend, a nyugalom, a helyi ízek élvezete mellett a panzió vendégei horgászhatnak a kubikgödörnél, kenuzhatnak a folyón, és van egy 100 férőhelyes konferencia terem is. Ma ott lesz a családalapító születésnap ünnepsége.

Az öreg most látja először a Pelikán Panziót. Pelikán, neonnal kiírva. Ez igen!

- *Nem neon az, hanem LED!* - mondja a dédunoka. Az öreg megvonja a vállát.

A panzióban jó az idő, lekabátolnak. Dórika elindul a nagyterem felé, az öreg frissen utána.

- *Hogy tetszik, Papa?* - kérdezi a lánygyerek.

- *Látom lányom, ez nem egy gátórház!* – mondja az öreg huncut mosollyal, és közben, a kinti hidegre tekintettel, legurít egy felest a tálcákra készített páleszok közül.
- *Hát, ez csak amolyan bolti!* - dohogja maga elé.

Telt ház fogadja őket a konferenciateremnél. Százan a századikon! Nem csoda, hiszen nagyok a családok, az otthoni is, meg a vízügyes is. A sokadalom láttán kicsit zavarba is jön az öreg.

A mama sajnos már nem lehet itt, ő elment örökre, hiába várja a papa. Pedig a mama mennyit várt rá! Termelési értekezlet, szocialista brigád rendezvény, falusi búcsúk, születésnap, névnap. Néha még azzal is előállt a papa, hogy könyvtárban voltak a brigáddal.

- *Hát persze! Könyvtárban.* - mosolygott az asszony, de nem szólt.

A családból senki más nem hiányzik, csak a mama, de ő nagyon.

A díszasztalnál heten ülnek. Az ünnepelt és filmcsillag fia, a polgármester, az OVF képviselője, a régi igazgató, meg a Tanár úr, a Hidrológiai Társaság elnöke, aki Krisztiánt is tanította Baján. Eljött az elnök, hiszen Gyula bácsi és a Társaság ugyanazon a szerdai napon születtek! A hetedik szék a Magyar-Román Határközi Bizottság román oldali (de magyar!), elnökének jut.

A polgármester mondja az első köszöntőt. Nagy öröm, szép kor, történelmi idők tanúja, háború, padlás söprés, rendszerváltás, internet és kábeltévé a faluban, projektek, közbeszerzés, satöbbi. Szépen mondja, sőt még Erzsébet utalványt is hozott. A vízügyet meg kifejejtette.

A Főigazgatóság képviselője is szót kér. Kap is. Az öreg bólint.

A régi igazgató beszél a vízügyről, ráadásul tudja is mit beszél. Szép emlékek, komoly emlékek. Árvizek, belvizek, építkezések, nehéz idők, boldog idők, fiatalok voltunk, család, munkahelyi közösség. Az öreg bólogat.

A határvízes egy üveg cujkával prezentálja meg az ünnepeltet, aki még Gyergyóból emlékszik az italra. Az öreg erősen bólogat.

Most a Tanár úr kerül sorra.

- *Kedves Gyula bátyám! Ha meg nem sértem, egy kérdéssel kezdem. Hogyan csinálja? Maga 100 évesen is fiatalos, a mi Társaságunk hasonló korban kicsit el van öregedve.*

De hagyjuk! Nem irigykedni jöttünk. A Hidrológiai Társaság mai jelenléte elsősorban természetesen Önnek és családjának szól, de jelképesen a vízügy múltja előtt is tisztelgünk.

A múltat megbecsüljük, a társadalom figyelmét próbáljuk felhívni a vízgazdálkodás fontosságra, és támogatjuk a vízügyi szolgálat stratégiai céljainak elérését. Mindezek segítésére egy Alapítványt is létrehoztunk. Hydrologia Hungarica, ez a neve.

Küzdünk a szakmaiságért, bár 25 éve még az is kevés volt, hogy közgyűlésünkön a köztársaság elnöke állt ki mellettünk.

Gyula bátyám tudja, hogy a mi közös nevezőnk a vándorlás? Maga nagy utat tett meg Gyergyótekerőpataktól idáig, mi pedig már 35 éve vándorolunk. Közben megfáradunk, ezért évente megállunk vándorgyűlni, hol itt, hol ott. A legutóbbi, debreceni gyűlésünkre napi átlagban 327,4 tagtársunk vándorolt el, és 16 szekcióban 138 előadást tartott meg, hallgatott végig. Mindig van baráti találkozónk is, a fehér asztal mellett aztán mindig jól megváltjuk a világot.

Van, ahová visszatérünk, mert nem tudunk ellenállni a szíves invitálásnak. Múltkor például a Ferirózszi egy dallal hívta vissza a gyűlésünket: „Jöjj vissza vándor...”

A Hidrológiai Társaság fontosnak tartja a kapcsolatot más szakterületekkel, más tudásokkal. Együttműködés nélkül üres szlogen marad a tavalyi Water Summit szlogenje is, mely így szól: A VÍZ ÖSSZEKÖT!

Az öreg egyfolytában bólogat, csak a watersummitot nem érti. Odasúgják, nincs ezzel egyedül.

A potentátok unszolják Józsefet, a gátórt, szóljon ő is. Nem akar, aztán mégis rááll a dologra.

- *Én kérem, ideológiailag nem vagyok elég képzett, de azt azért tudom, hogy a nemzetközi helyzet fokozódik, mert az élet nem egy habos torta. Azért persze ma jól fogjuk érezni magunkat, mert, ahogy doktor Kotász fegyőre mondta: egy brancs maguk.*

Igen, mi vagyunk a vízügyes brancs!

Mindjárt megzabáljuk a gombócot, megisszuk a bort, lesz még sárga és savanyú narancs is, aztán ki sem végeznek. Bizony nem, mert vízügyes mindig kell!

Ezt már én, Pelikán József gátőr mondom.

Minden szó klasszikusan igaz, de az öreg már nem tud figyelni. Megéhezett. Végre hozzák a töltésrészsűn kapirgáló tyúkokból főzött, aranysárgán gyöngyöző levest csirkeaprólékkal, zúzával, zöldségekkel! A második fogás töltött káposzta, levélbe csavart gombóccal, belefőzött füstölt oldalassal, tejföllel. Lesz kirántott hús is, mert nincs ünnepi ebéd kirántott hús nélkül!

- *Csak müzli ne legyen!* – reménykedik, miközben tolja befelé a koleszterinbombákat.

A főétel után már érkezik az öreg kedvence, a totyogós túrós rétes, amikor felcsapódik az ajtó, és sötétzöld sipkában, hóvirágnak öltözve beviharzik Coli, a falu esze.

- *Megjöttem Gyula bátyám! Hoztam magának egy dunsztos üveg friss, hegyi levegőt!*

A vén kubikus legszívesebben káromkodna egy cifrát, de csak ennyit szól:

- *Colos, téged ki a franc hívott? Na, egye rosseb! Ha már itt vagy ülj le, bár se Pelikán, se vízügyes nem vagy! De meg ne szólalj!*

Mindenki veszi a lapot, csak Coli néz értetlenül. Külön asztalt csinálnak neki. Hiába, a vízügy mindig úr volt, még ha ebbe néha majdnem bele is pusztult.

Az öreg már jó ideje szemez az asztalon lévő, ajándék pálinkával. Tudja, mindjárt ő következik, kinyitja hát a cujkát, és leküld belőle egy kupicával.

- *Kemény, de jó!* - és rögtön tudja miért jó, hiszen még ma is érti a román pálinka román feliratát: „Baraje perla”, magyarul „Gátak gyöngye”.

Aztán, a felesnyi bátorsággal fölverte, szólásra emelkedik az ünnepelt.

- *Fiaim! Lányaim!*

Tudjátok, én nem vagyok iskolázott ember, de buta se. A nyolc elemet kijártam, aztán fájront, mert dolgozni kellett. A szakmámat mindig szerettem, meg a történelmet.

Széchenyi István, a legnagyobb magyar a kedvencem, mert kicsit ő is vízügyes volt. Dunai hajózás, Lánchíd, Vaskapu, meg minden.

A könyvekben azt írják, ő így mondta:

„Sokan azt gondolják: Magyarország volt! Én azt szeretem hinni: lesz!”

Gyerekeim!

Higgyétek el, mi 100 évesek, a Hidrológia meg én, tudjuk: ha itt a Kárpát-medence alján nem lesz vízügy, ha nem lesz hidrológia, akkor Magyarország sem lesz! Katasztrófa lesz, az országot elviszi a víz! A katasztrófától ments meg Uram minket! Ezért vízügy volt, van, lesz, lennie kell! Értitek, vízügy kell!

Ekkor az öreg zihálni kezd, a torkához kap, a feje lila lesz, szemei kifordulnak, és elvágódik.

Az esésre hirtelen fölriad Pelikán Gyula bácsi, mert őszintén szólva, ebéd után kicsit elbóbiskolt. Megdörzsöli a szemét, megropogtatja a nyakát, és odaszól az asszonynak:

- *Mama! Képzeld, úgy elaludtam, hogy még álmodtam is. Tudod mit? Nagy ünnepséget tartottak nekem a 100. születésnapomra. Ott vótak a kollégák, a főnökök, a polgármester, meg eljött a szintén 100 éves Hidrológiai Társaság elnöke is. Te nem vótá ott, mert én már özvegyember vótam, Téged má' eltemettünk. Bezzeg a Coli beállított, pedig azt aztán senki se hitta.*

Az öregasszony felnevet:

- *Sok marhaságot álmodtál ilyen rövid idő alatt vénember! Hogy én má' meghóttam? Nem élnél Te három napig se nélkülem! Éhen halnál, igaz szomjan nem. És rajtad meg mit ünnepeltek vóna vén szenilis? Te még csak 98 vagy, nem 100! De a Hidrológia tényleg 100 éves, azt megírta az újság! Ezt nem álmodtad Pelikán Gyula, ez igaz! Őt kell ünnepelni, nem Téged! Isten éltesse Magyar Hidrológiai Társaság!*